

Floraen på et naturområde ved Flasken nær Reersø

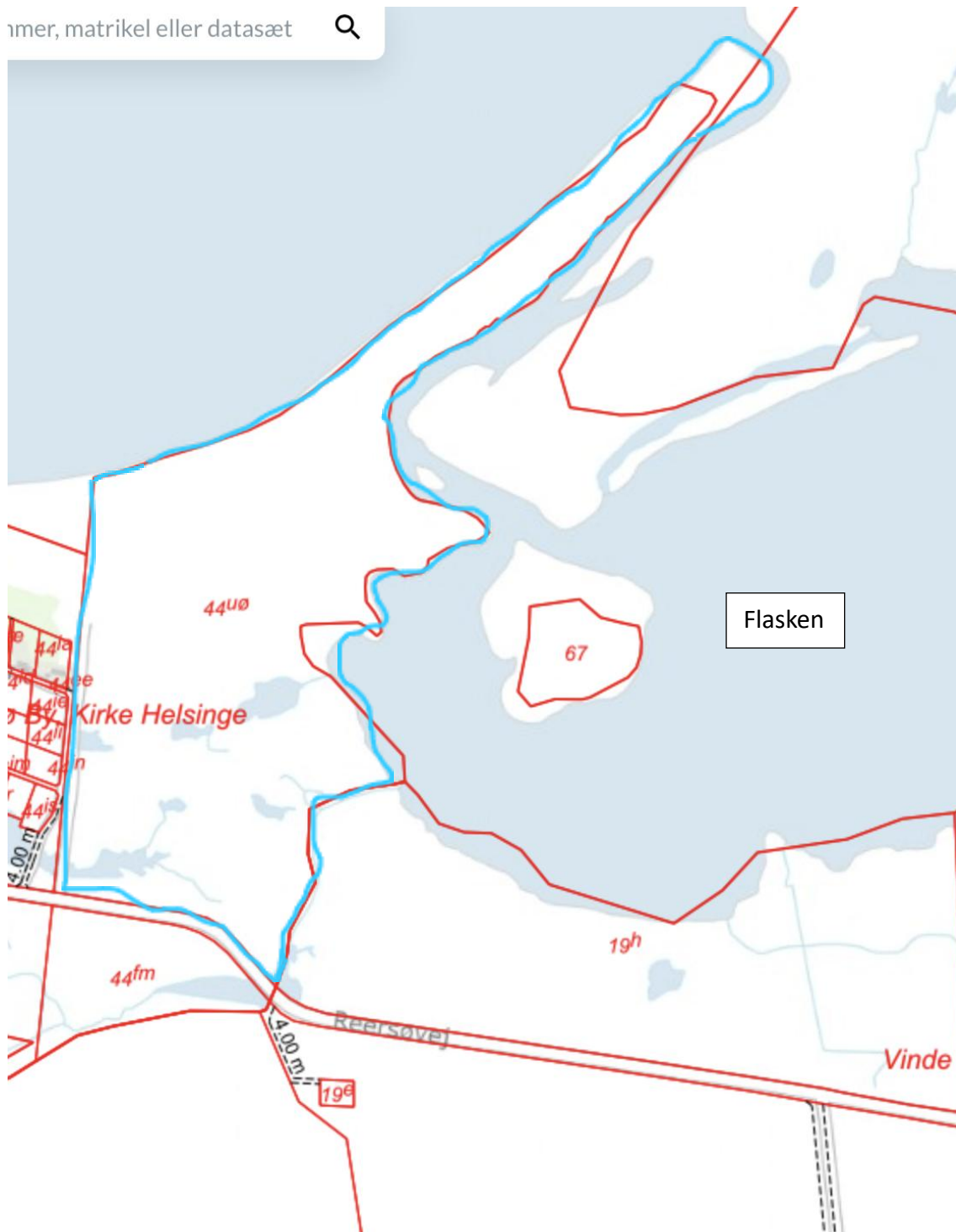

Nedre Halleby Ås udmunding i Storebælt

Hans Guldager Christiansen og Carsten Clausen
December 2025

INDLEDNING

Nord for Reersø udmunder Nedre Halleby Å i Storebælt via den store brakvandssø Flasken. Figur 1 viser et matrikelkort over Flasken, Nedre Halleby Ås udløb og det undersøgte område, som er markeret af en blå streg. Matriklen er 44uø og ejes af et fynsk firma. Da matriklen er et naturområde, er der offentlig adgang til stedet.

Figur 1. Matrikelkort over området med Reersøvej, Flasken og Nedre Halleby Ås udløb samt den undersøgte matrikel 44uø markeret med blå.

Der kan parkeres lige ved Reersøvej i matriklens sydvestlige hjørne. Herfra går der en grusvej og en sti på en lille kilometer igennem området - den fører hele vejen op til Nedre Halleby Ås udløb, se forsiden. Arealet er på 10,7 ha.

VORES UNDERSØGELSE

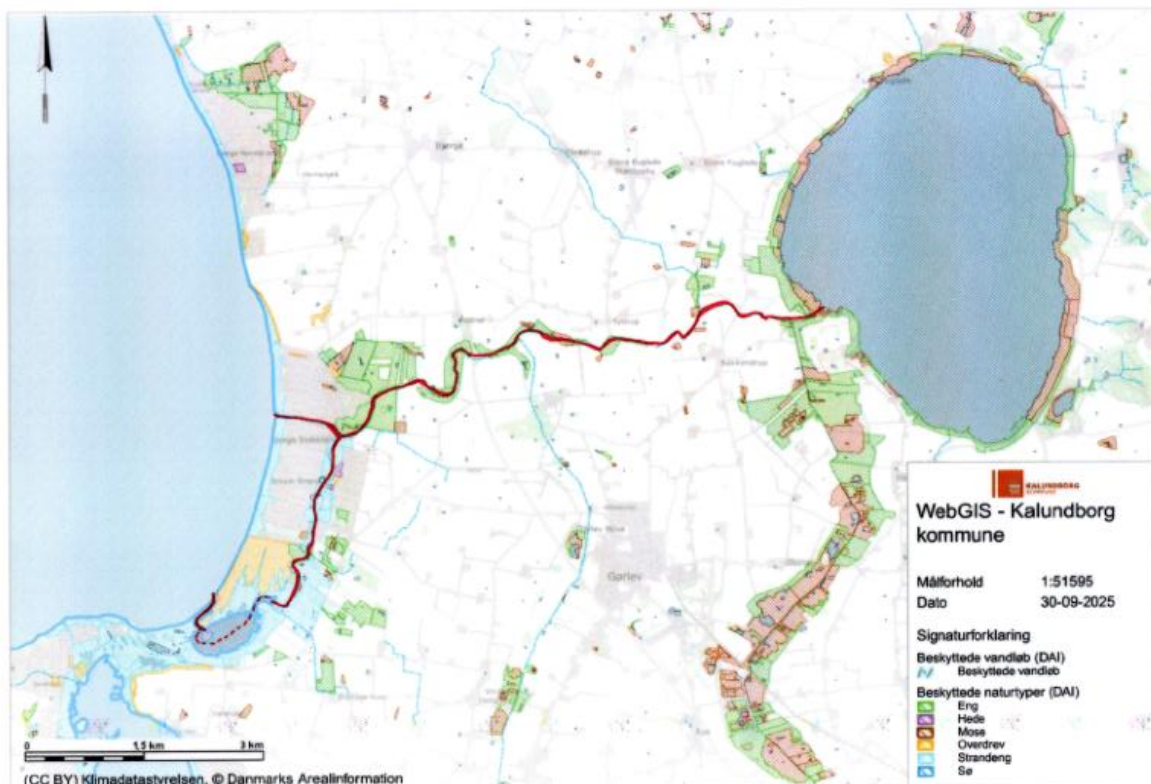
Vi besøgte området ved Flasken første gang i marts 2025.

Vi har efterfølgende botaniseret der ca. en gang om måneden indtil september 2025. Resultatet af vores undersøgelser kan læses herunder ligesom en samlet floraliste ses bagerst i rapporten. Vi følger navngivningen af planterne i "Nordens Flora" (Mossberg og Stenberg, 2020).

Vi har også noteret fugle, sommerfugle, mv., når vi stødte på dem.

LANDSKABET

Området er på mange måder præget af et af de store gamle Amtsvandløb Nedre Halleby Å og dets uregulerede udløb i Storebælt. Derfor viser vi på kortet herunder åen, der har sit udspring oppe i Tissø - løber mod vest gennem det vestsjællandske landbrugslandskab - drejer mod syd, hvor Sukkerkanalen stikker af mod vest mens Nedre Halleby Å så igen løber sydover indtil åen, løber ind i Flasken. Slutteligt løber åen igennem lagunen Flasken, drejer mod nord for til sidst at udmunde i Storebælt.

Figur 2. Kort fra Kalundborg kommune med Nedre Halleby Å markeret med rødt.

Især det sidste forløb af åen er interessant. Tidligere var Nedre Halleby Ås udmundning i Storebælt direkte stik vest fra den nedre del af Flasken mod nordvest ud i Storebælt.

Siden 1979 har å-løbet dog flyttet sig nordover og udmunder i dag 450 m nordligere end tidligere, se figur 3. Fredningen skal sikre åens uregulerede udløb i Storebælt, og det er fascinerende at følge åens bevægelser og udløbets hydraulik. På forsidebilledet ses, hvordan åen gnaver på åens højre side (nordsiden) mens der samtidig aflejres sand på åens venstre side (sydsiden). Fredningens vilkår forskriver, at "Å-løbet må ikke yderligere reguleres" (Overfredningsnævnets kendelse af 1979).

Figur 3. Foto fra "Arealinformation" fra 2024 og med tak til Susanne Ladefoged.

Det undersøgte område udgør blot en lille del af en større fredning, som er resultatet af Overfrednings-nævnets kendelse fra 1979, se kort herunder. Fredningen udgør tilsvarende kun en lille del af Natura 2000 området N 157, der omfatter Lille Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken.

Figur 4. Fredningen af Reersø Vejle, Fællesfolden og Flasken. Det undersøgte område er omtrentligt indtegnet med rødt.

En følge af åens dynamik er, at der flyttes rundt på store mængder sand. Arealet nær åens udløb er derfor en blanding af sand og store mængder tang og ålegræs. Denne tangblandede sandbund er grobund for høje, næringskrævende urter. Længere sydpå bliver vegetationen på tangen mere til normale klitter og strandoverdrev med en lavere vegetation som følge af udvaskning af næringssalte i den sandede jord.

Den sydlige del af matrikel 44uø er strandeng, ligesom store dele af fredningen rundt om Nedre Halleby Å er det. De lavereliggende arealer oversvømmes jævnligt især i vinterhalvåret af en blanding af havvand og ferskt vand fra åen. Der dannes naturlige vandrender og flade strandsøer, som fører vand ud og ind af arealerne.

Da strandengen ikke afgræsses, er vegetationen meget ensartet med Strand-Kogleaks på de laveste partier og med Rød Svingel på de lidt højere arealer. Strandengene på de græssede arealer som f.eks. Fællesfolden nord for den undersøgte matrikel er mere floristisk varierede pga. køers eller hestes afgræsning (Clausen og Christiansen 2021).

Det skal også nævnes, at der på matriklen er ganske meget opvækst af Rynket Rose. Denne smukke Rose udgør dog en alvorlig trussel mod de danske kysters klitter og strandoverdrev, da de breder sig og skygger den oprindelige flora væk.

Planten bør derfor bekæmpes, hvilket også sker på Fællesfoldens arealer, som ejes af Naturstyrelsen.

Figur 5. Strandbredden set imod nord med CC ved en Strandkål.

FLORAEN

Arealet nærmest Storebælt er en lav, stenblandet sandstrand. Ovenfor strandbredden kommer en meget lav klitrække (figur 5), der er meget typisk for Storebæltskysten. Strandbredden er bevokset med Strandkål, Strand-Bede, Strand-Kamille, Sandkryb, Strand-Mandstro og Sodaurt. Enkelte eksemplarer af Bulmeurt står i klitten, se figur 6. Det er en oldgammel lægeplante, som er påvist arkæologisk i Danmark allerede fra 700-tallet (Jensen, 1985). Planten er toårig og kan altså let forsvinde igen. Dens frø kan dog bevare spireevnen i hundredvis af år.

Bag stranden ligger den lave klit, som botanisk set må betegnes som **grøn og grå klit**. Her vokser nogle steder meget Vår-Brandbæger, Alm. Kongepen, Strand-Fladbælg, Marehalm og Sand-Hjælme samt Rynket Rose. Kysten er også ganske præget af tang, som gøder sandet.

Mod nord på tungen er vegetationen som nævnt høj og frodig med dominerende arter som Alm. Kvik, Agertidse og Kruset Skræppe. Der gror også meget Strand-Mælde i det tangblandede sand.

I klitterne ses også to rødlistede planter Sand-Rottehale og Gul Evighedsblomst (Rødliste 2019). De er begge ualmindelige, men ikke sjældne i de vestsjællandske klitter.

Figur 6. Bulmeurt i klitten.

På det lidt højere niveau dækker **strandoverdrevet** op mod halvdelen af det undersøgte område.

På det tørre strandoverdrev vokser Vellugtende Gulaks, Alm. Røllike, Håret Høgeurt, Rød Svingel, Rundbælg, Vej-Engelskgræs, Blød Hejre, Strand-Fladbælg og som nævnt Sand-Rottehale og Gul Evighedsblomst.

I det tidlige forår, hvor vegetationen er tør og lav præger Vår-Vikke området. En smuk art som Bakke-Nellike lyser ligeledes op på strandoverdrevet (figur 7).

På strandoverdrevet vokser der desuden helt ualmindelige mængder af skærmpflanzen Hjorterod. Det er en typisk Storebæltsplante, dvs. at den i Danmark har en udbredelse, som er koncentreret om Storebælts kyster. Hjorterod er ikke rødlistet, men det er en plante, som udenfor Storebælts-kysterne er sjælden eller ikke-forekommende i Danmark. Da arten har sine fleste og største forekomster i Vestsjælland, anses den for en regional ansvars-art (Leth, 2006).

Niels Faurholdt undersøgte Hjorterods udbredelse i Danmark og hævdede her (Faurholdt, 2002), at Danmarks største bestand af Hjorterod fandtes syd for golfbanen på Røsnæs. Når vi sammenligner forekomsten af Hjorterod her på matriklen 44uø med forekomsten syd for golfbanen på Røsnæs, så er vi ikke i tvivl om, at der er flere Hjorterod her på matriklen. Hjorterod vokser på ca. halvdelen af matrikel 44uø, dvs. på 5 ha, mens forekomsten syd for golfbanen er på ca. 2 ha.

Figur 7. Bakke-Nellike på strandoverdrevet.

De sydlige dele af matriklen er **strandeng**, som ikke afgræsses eller slås, hvilket bevirker, at strandengen botanisk set er meget ensartet. På lavere partier vokser Strand-Kogleaks i salte lavninger. Der gror Salturt (Kveller) på de nøgne mudderflader.

På de lidt højere partier dominerer Rød Svingel og blandt andre arter på strandengen kan nævnes Strand-Vejbred, Sandkryb og Strand-Malurt.

I kanten af åen langs Flasken så vi både Sylt-Star og Fjernakset Star. På et strandengsparti lige vest for stien ved den nævnte p-plads ved Reersøvej, og lige efter en træbevoksning ved et sommerhus findes et lavere parti med en stor mængde af Slangetunge.

Lige nord for p-pladsen og vest for matrikel 44 uø ses der en ret stor samling af den sjældne positiv-art Soløje-Alant

Figur 8. Arealet nord for Reersøvej med brune partier af Strand-Kogleaks og grønnere partier med Rød Svingel iblandet Strand-Malurt.

Plejen af området

Rynket Rose bør bekæmpes, da den breder sig og udkonkurrerer den oprindelige flora. Strandoverdrevet og især strandengen ville blive naturmæssigt bedre ved at blive afgræsset. Da arealet er fredet og en del af Natura 2000 N157, er det Kalundborg kommune, som har ret til at udarbejde plejeplan og foretage pleje af området. Peter Jannerup fra Kalundborg kommune oplyser i en mail, at kommunen allerede har vedtaget at udarbejde en plejeplan for området i årene 2025-27 (Natura 2000-handleplan for N157 – Åmose, Tissø, Halleby Å og Flasken 2022-27). Der er således udsigt til, at området kan blive endnu bedre end det allerede er.

Figur 9. Rynket Rose i mængde på strandoverdrevet

RØDLISTEDE ARTER

To af områdets arter er som nævnt rødlistede som "Næsten Truede", nemlig Sand-Rottehale og Gul Evighedsblomst.

Gul Evighedsblomst var ikke rødlistet i den forrige rødlistevurdering fra 2011. Men nu vurderes planten at være gået kraftigt tilbage især på Øerne og i indlandet, bl.a. fordi den indsamles til tørring.

For Sand-Rottehale gælder det også, at den ikke var rødlistet ved vurderingen i 2009. Begge arter er altså ved nærmere eftertanke klassificeret som Næsten Truet (Rødliste 2019).

Ca. 200 m øst udenfor matrikel 44uø står der en fin bestand af Læge-Stokrose i en tagrørssump på strandengen. Planten er Næsten Truet på Rødliste 2019, og Leth (2006) vurderer den som sårbar i Vestsjælland, da han kun har kendskab til én bestand mere – nemlig på Eskebjerg Vesterlyng foruden denne ved Flasken. Vi kender den desuden fra Havnemark, Asnæs.

Positiv-art	Kategori
Alm. Hvene	AP
Alm. Knopurt	AP
Alm. Pimpinelle	AP
Alm. Sølv-Potentil	AP
Bakke-Nellike	HP
Blodrød Storkenæb	HP
Blåmunke	AP
Dansk Astragal	UP(A)
Dunet Havre	HP
Fjernakset Star	HP
Fåre-Svingel	AP
Glat Rottehale	UP
Glat Sølv-Potentil	AP
Gul Evighedsblomst	AP
Hare-Kløver	HP
Haril	AP
Hjortetrod	HP(A)
Håret Høgeurt	AP
Jordbær-Kløver	AP
Knold-Ranunkel	AP
Kornet Stenbræk	AP
Kødet Hindeknæ	AP
Liden Skjaller	SP
Marehalm	AP
Mark-Bynke	AP
Mark-Frytle	AP
Mark-Krageklo	AP
Mark-Tusindgylden	UP

Nikkende Limurt	HP
Rundbælg	AP
Salturt (Kveller)	AP
Sand-Hjælme	AP
Sand-Løg	AP
Sand-Rottehale	UP
Sand-Star	AP
Slangetunge	UP
Smalbladet Høgeurt	AP
Smalbladet Kællingetand	AP
Soløje-Alant	SP
Strand-Asters	AP
Strand-Engelskræs	AP
Strand-Fladbælg	SP
Strandgåsefod	AP
Strand-Kamille	HP
Strand-Kvan	HP
Strandkål	AP
Strand-Malurt	AP
Strand-Mandstro	HP
Strand-Stenkløver	SP
Strand-Trehage	AP
Tidlig Dværgbunke	AP
Tykbladet Mælde	SP
Vej-Engelskræs	AP
Vellugtende Gulaks	AP
Vingefrøet Hindeknæ	AP
Vår-Vikke	HP
Øret Pil	HP

Tabel 1. Positiv-arter fra matrikel 44uø

AP: Alm. positiv-art

HP: Hist-og-her positiv-art

UP: Ualmindelig positiv-art

SP: Sjælden Positiv-art

(A): Ansvars-art for Vestsjælland

Positiv-arter

Positiv-arter er arter, som er knyttet til beskyttede eller typiske naturtyper. Positiv-arter indikerer god naturkvalitet (Leth, 2006). På matrikel 44uø fandt vi 57 positiv-arter, som er ganske mange og som kan ses i tabellen herover.

Strand-Stenkløver er en af de sjældne positiv-arter, som er fundet ca. 15 steder i Vestsjælland. Vi nævner den, da den ved vores juli-besøg var talrigt til stede.

DYRENE

Fugle og dyr gør vi jo ikke så meget ud af, men vi observerede Spættet Bredpande (figur 10) på en DN-ekskursion d. 17-5-25. Arten er Næsten Truet på Rødliste 2019 pga. stærk tilbagegang – især på Sjælland de sidste årtier. På Arter.dk fremgår det, at der er set Isblåfugl d. 22-6-25 af Britta Hvalsø Olsen. Også denne art er Næsten Truet på Rødliste 2019.

Figur 10. Spættet Bredpande, foto Susanne Ladefoged.

SAMMENFATNING

Nedre Halleby Ås uregulerede udløb i Storebælt er et naturfænomen af enestående betydning. Den undersøgte parcel 44uø omfatter en fin, lav sandstrand og klitrække, et godt strandoverdrev med 2 rødlistede plantearter og mange positiv-arter. Desuden ses et meget stort antal Hjortetrod. Den sydlige del af parcellen består i en artsfattig strandeng, som ikke afgræsses. Alligevel er der adskillige positiv-arter også her. Floralisten omfatter i alt 201 plantearter.

Rynket Rose fylder en del på parcellen og bør bekæmpes.

TAK til Peter Jannerup for oplysninger, Susanne Ladefoged for kort og foto samt Anne Bronée for teknisk support. Alle fotos er taget af HGC undtagen figur 10.

Se også Danmarks Naturfredningsforening Kalundborg afdelingens film om Nedre Halleby å og Flasken fra 2025 på: <https://youtu.be/Zsdn7MrTpE>

Eventuel henvendelse til: carstenbclausen@hotmail.dk

LITTERATUR

Clausen, Carsten og Hans Guldager Christiansen 2021: Fællesfoldens flora. – på DN/Kalundborgs hjemmeside.

Faurholdt, Niels 2002: Hjortetrod – forekomst og status i Danmark – URT 2002, 138-147.

Jensen, Hans Arne 1985: Catalogue of late- and post-glacial macrofossils of Spermatophyta from Denmark, Schleswig, Scania, Halland and Blekinge dated 13,000 B.P. to 1536 A.D. – Danmarks Geologiske Undersøgelse serie A nr. 6. Miljøministeriet.

Leth, Peter 2006: Status for Vestsjællands Flora 2006. - På Dansk Botanisk Forenings hjemmeside.

Mossberg, Bo og Lennart Stenberg 2020: Nordens Flora. – Gyldendal. Oversat til dansk og bearbejdet af Jon Feilberg.

Rødliste 2019: Den danske Rødliste. – AU Ecoscience.

Figur 11. Strand-Fladbælg, en sjælden positiv-art fra matriklen 44uø.

Floraliste

Ager-Padderok
 Ager-Snerle
 Ager-Svinemælk
 Ager-Tidsel
 Ager-Vejbred
 Alm. Brandbæger
 Alm. Hulsvøb
 Alm. Hundegræs
 Alm. Hvene
 Alm. Hønsetarm
 Alm. Knopurt
 Alm. Kongepen
 Alm. Kvik
 Alm. Kællingetand
 Alm. Pimpinelle
 Alm. Rajgræs
 Alm. Rødknæ
 Alm. Røllike
 Alm. Sankthansurt
 Alm. Syre
 Alm. Sølv-Potentil
 Alm. Torskemund
 Alm. Vej-Pileurt
 Bakke-
 Forglemmigej
 Bakke-Nellike
 Bakke-Svingel
 Baltisk
 Strandsennep
 Bidende Ranunkel
 Bidende Stenurt
 Bitter-
 Bakkestjerne
 Bjerg-Rørhvene
 Bleggul Snerre
 Blodrød
 Storkenæb
 Blød Hejre
 Blød Storkenæb
 Blågrøn Kogleaks
 Blåmunke
 Bugtet Kløver
 Bulmeurt
 Burre-Snerre
 Canadisk
 Bakkestjerne
 Cikorie
 Dansk Astragel
 Draphavre
 Dunet Havre
 Eng-Brandbæger
 Eng-Rapgræs
 Engelsød
 Enårig Rapgræs
 Femhannet
 Hønsetarm

Finbladet Rødknæ
 Fjernakset Star
 Fløjlsgæs
 Foder-Vikke
 Følfoed
 Fåre-Svingel
 Gederams
 Gift-Salat
 Glat Rottehale
 Glat Sølv-Potentil
 Glat Vejbred
 Gold Hejre
 Græsbladet
 Fladstjerne
 Gul
 Evighedsblomst
 Gul Kløver
 Gul Snerre
 Grå-Bynke
 Gærde-Kartebolle
 Gærde-Snerle
 Gåsemad
 Gåsepotentil
 Hare-Kløver
 Harril
 Hjorterod
 Hjortetrøst
 Horse-Tidsel
 Humle-
 Sneglebælg
 Hvas-Randfrø
 Hvid Kløver
 Hvidmelet
 Gåsefod
 Hvid Stenkløver
 Hybrid-Kvik
 Høst-Borst
 Høst-Rødtop
 Håret Høgeurt
 Jordbær-Kløver
 Kattehale
 Klæbrig
 Brandbæger
 Knold-Ranunkel
 Kornet Stenbræk
 Kruket Skræppe
 Krybende Baldrian
 Krybende Potentil
 Kryb-Hvene
 Kær-Galtetand
 Kær-Svinemælk
 Kødet Hindeknæ
 Lancet-Vejbred
 Lav Ranunkel
 Liden Klokke
 Liden Skjaller
 Læge-Hundetunge

Læge-Kokleare
 Læge-Oksetunge
 Løgkarse
 Lådden Dueurt
 Marehalm
 Mark-Bynke
 Mark-
 Forglemmigej
 Mark-Frytle
 Mark-Krageklo
 Mark-
 Tusindgylden
 Moskus-Katost
 Muse-Vikke
 Nikkende Limurt
 Pastinak
 Rejnfan
 Rundbælg
 Ru-Svinemælk
 Rød Kløver
 Rød Svingel
 Rød Tandbæger
 Rød Tvetand
 Salturt (Kveller)
 Sand-Hjælme
 Sandkryb
 Sand-Løg
 Sand-Rottehale
 Sand-Star
 Skov-Hanekro
 Skvalderkål
 Slangehoved
 Slangetunge
 Smalbladet
 Høgeurt
 Smalbladet
 Kællingetand
 Smalbladet Vej-
 Pileurt
 Smalbladet Vikke
 Sodaurt
 Soløje-Alant
 Spyd-Mælde
 Stinkende
 Storkenæb
 Stor Knopurt
 Strandarve
 Strand-Asters
 Strand-Bede
 Strand-
 Engelskgræs
 Strand-Fladbælg
 Strandgåsefod
 Strand-Kamille
 Strand-Kogleaks
 Strand-Kvan
 Strandkål

Strand-Malurt
 Strand-Mælde
 Strand-Mandstro
 Strand-Stenkløver
 Strand-Storkenæb
 Strand-Svingel
 Strand-Trehage
 Strand-Vejbred
 Sværtevæld
 Sylt-Star
 Tagrør
 Tandfri Vårsalat
 Tidlig Dværgbunke
 Tofrøet Vikke
 Tornet Salat
 Tudse-Siv
 Tykbladet Mælde
 Uldbladet
 Kongelys
 Vej-Engelskgræs
 Vebend-Ærenpris
 Vellugtende
 Gulaks
 Vild Gulerod
 Vild Kørvel
 Vild Løg
 Vingefrøet
 Hindeknæ
 Vår-Brandbæger
 Vår-
 Gæslingeblomst
 Vår-Vikke
Træer/buske
 Alm. Gedeblad
 Alm. Hyld
 Alm. Liguster
 Bittersød
 Natskygge
 Bævreasp
 Bånd-Pil
 Dun-Birk
 Engriflet Hvidtjørn
 Glat-Hunderose
 Grå-Poppel
 Gyvel
 Korbær
 Langstilket Filt-
 Rose
 Mirabel
 Pære
 Rose sp.
 Rynket Rose, også
 hvid
 Slåen
 Stilk-Eg
 Sød Æble
 Øret Pil

Sommerfugle

Alm. Blåfugl
 Dagpåfugleøje
 Græsrandøje
 Lille Ildfugl
 Lille
 Kålsommerfugl
 Okkergul
 Pletvinge
 Okkergul Randøje
 Spættet
 Bredpande
 Stor Bredpande

Andet

Markfirben
 Musegrå Smælder
 Rensdyrlav

Fugle

Allike
 Blishøne
 Bramgås
 Engpiber
 Fiskehejre
 Gransanger
 Gravand
 Gråand
 Grågås
 Gråkrage
 Gøg
 Havørn
 Husskade
 Hættemåge
 Klyde
 Knopsvane
 Musvit
 Rød Glente
 Rørhøg
 Rørsanger
 Rørspurv
 Råge
 Sanglærke
 Sangsvane
 Sivsanger
 Skarv
 Splitterne
 Storspove
 Stor Præstekrave
 Strandskade
 Sølvhejre
 Sølvmåge
 Toppet
 Skallesluger
 Troland
 Vibe